



Guía Docente				
Datos Identificativos				2015/16
Asignatura (*)	Didáctica da expresión musical	Código	652G01023	
Titulación				
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Terceiro	Obrigatoria	6
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Composición			
Coordinación	Chao Fernandez, Rocio	Correo electrónico	rocio.chao@udc.es	
Profesorado	Chao Fernández, Aurelio	Correo electrónico	aurelio.chao@udc.es	
	Chao Fernandez, Rocio		rocio.chao@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Esta asignatura está encaminada a proporcionar a los graduados en Educación Infantil los fundamentos psicopedagógicos, las estrategias didácticas y los procedimientos necesarios para programar los contenidos Musicales del currículo de Educación Infantil.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.	A54		
Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.	A55		
Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.	A57		
Aprender a aprender.		B1	
Creatividade ou capacidade para pensar as cousas desde diferentes perspectivas, ofrecendo novas solucións aos problemas.		B22	
Utilización das TIC no ámbito de estudo e do contexto profesional.		B25	
Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.			C3
Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.			C7
Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.			C8
Coñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.	A53		
Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.	A56		

Contidos	
Temas	Subtemas



MÓDULO I. Audición: Coñecemento dos elementos que constitúen a manifestación musical a través da práctica auditiva.	<ul style="list-style-type: none"><li>1.1. Calidades do son</li><li>1.2. Elementos constitutivos da música tonal occidental.<ul style="list-style-type: none"><li>1.2.1. Ritmo.</li><li>1.2.2. Melodía.</li><li>1.2.3. Harmonía.</li><li>1.2.4. Forma.</li></ul></li><li>1.3. Análise auditivo da sonoridade.<ul style="list-style-type: none"><li>1.3.1. Timbre.</li><li>1.3.2. Dinámica.</li><li>1.3.3. Textura.</li></ul></li><li>1.4. Realización de dictados.<ul style="list-style-type: none"><li>1.4.1. Melódicos.</li><li>1.4.2. Rítmicos.</li><li>1.4.3. Mixtos.</li></ul></li></ul>
MÓDULO II: Práctica vogal-instrumental.	<ul style="list-style-type: none"><li>2. 1. Individual.<ul style="list-style-type: none"><li>2.1.1. Interpretación de cancións.</li><li>2.1.2. Realización de ritmos con percusión corporal.</li><li>2.1.3. Interpretación de melodías na fruta doce.</li><li>2.1.4. Realización de acompañamentos harmónicos básicos en instrumentos polifónicos.</li></ul></li><li>2.2. Colectiva.<ul style="list-style-type: none"><li>2.2.1. Fundamentos do canto coral.</li><li>2.2.2. Grupo instrumental mixto.</li><li>2.2.3. Improvisación.</li></ul></li></ul>
MÓDULO IV. Música, movemento e xogo. Integración de diferentes recursos na expresión musical.	<ul style="list-style-type: none"><li>4.1. Representación espacial do son.</li><li>4.2. Creación e aprendizaxe de coreografías.</li><li>4.3. O conto musicalizado.</li><li>4.4. O xogo musical</li><li>4.5. O teatro musical.</li></ul>
MÓDULO V: Bases teóricas. Estudo das mais importantes liñas da pedagogía musical xurdidas no século XX	<ul style="list-style-type: none"><li>5.1. Métodos relevantes del século XX, entre outros:<ul style="list-style-type: none"><li>5.1.1. Emile Jaques-Dalcroze.</li><li>5.1.2. Zoltán Kodály.</li><li>5.1.3. Carl Orff.</li><li>5.1.4. Edgar Willems.</li><li>5.1.5. Justine B. Ward.</li><li>5.1.6. Shinichi Suzuki.</li></ul></li><li>5.2. Novos enfoques do ensino musical, entre outros:<ul style="list-style-type: none"><li>5.2.1. David J.Hargreaves.</li><li>5.2.2. Keith Swanwick.</li><li>5.2.3. Elliot David J.</li><li>5.2.4. Lucy Green</li><li>5.2.5. David K. Lines</li></ul></li></ul>
MODULO VI: Introducción ás TIC e ás novas tecnoloxías aplicadas ao ensino musical.	<ul style="list-style-type: none"><li>6.1. Secuenciación MIDI.</li><li>6.2. Edición de partituras.</li><li>6.3. Edición de audio.</li><li>6.4. Transferencia de arquivos.</li></ul>



Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Traballos tutelados	A55 A56 B1 B22 B25	4	20	24
Proba mixta	A53 A57	1	2	3
Obradoiro	A54 A57 B1	20	20	40
Investigación (Proxecto de investigación)	A57 C3 C7 C8	1	18	19
Actividades iniciais	B1 C7	6	0	6
Sesión maxistral	A53 A57 B1 B22 C7	16	32	48
Atención personalizada		10	0	10

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	<p>Realización dunha proposta didáctica que, fundamentada na revisión e análise de documentos, bases de datos, páxinas web, etc., terá dúas partes: a presentación dunha coreografía e a elaboración de elementos didácticos con material manipulable.</p> <p>Estas propostas poderán ter o apoio dos seguintes recursos:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Musicalización de textos, dramatización musical e creación de xogos musicais.</li> <li>2. Interpretación de pezas vogais, instrumentais e mixtas.</li> <li>3. Empleo de playback, audiovisuais, musicogramas dinámicos, etc.</li> </ol> <p>Os traballos serán realizados por grupos de cinco membros como máximo, e para que sexan válidos deberán responder aos obxectivos e contidos da materia.</p>
Proba mixta	<p>Esta proba realizarase en dúas fases: a primeira (escrita) consistirá na formulación de preguntas e exercicios prácticos relacionados co temario oficial. A segunda (oral) consistirá na execución dunha ou varias cancións (a elección do profesor), dentre as obrigatorias do curso. As cancións leeránse e mediranse (solfeo), cantaranse a capella e interpretaranse coa frauta doce.</p>
Obradoiro	<p>Actividades individuais e colectivas que abranguerán os seguintes aspectos na súa dimensión práctica e didáctica:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Interpretación vocal.</li> <li>2. Interpretación instrumental (tanto de modo individual como colectivo).</li> <li>3. Elementos básicos de dirección vocal e instrumental.</li> <li>4. Aplicación das novas tecnoloxías á práctica e ensino musical.</li> </ol>
Investigación (Proxecto de investigación)	<p>Indicarase un traballo de investigación relacionado coa materia. As orientacións do profesor/a guiarán ao alumnado no proceso de realización. Indicaranse lecturas obrigatorias e recomendadas.</p>
Actividades iniciais	<p>Valoración dos coñecementos previos do alumnado.</p>
Sesión maxistral	<p>Presentación e desenvolvemento na aula dos conceptos fundamentais dos contidos propostos.</p> <p>Explicación do contido temático por parte do profesorado ou de profesionais especialistas convidados/ás.</p> <p>Cando o profesorado responsable da materia organice concertos, conferencias, seminarios, congresos ou charlas sobre temáticas relacionadas coa materia, serán consideradas tamén dentro deste apartado, e por tanto de obrigada asistencia.</p>

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición



Actividades iniciais Obradoiro Proba mixta Traballos tutelados Investigación (Proxecto de investigación) Sesión maxistral	Orientación e seguimento por parte do profesor/a tanto en horas de clase coma de tutoría. Con isto preténdese promover a aprendizaxe autónoma dos estudantes baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais).
---	---

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Obradoiro	A54 A57 B1	Dado que se trata dunha práctica en grupo, na súa avaliación terase en consideración a capacidade de traballo en equipo e de comunicación das propias ideas mediante a creación dun ambiente propicio, así como capacidade para integrarse nun proxecto común destinado á obtención de resultados. Será necesario ter un mínimo de 10 prácticas correctamente realizadas para obter un 5 neste apartado, polo que implica a obrigatoriedade da asistencia a clase por parte do alumnado. A partir das 10 prácticas obrigatorias sumarase 1 punto por cada asistencia, podendo chegar á máxima calificación coa asistencia ás 15 clases do cuadrimestre. En caso de situacións excepcionais, poderase recuperar algunha clase previo consenso có profesorado.	15
Proba mixta	A53 A57	Realizaránse as seguintes probas prácticas: 1.1. Lectura musical (25%) 1.2. Dictado musical (15%). 1.3. Entoación vocal. (30%). 1.4. Interpretación con fruta doce. (30%).	30
Traballos tutelados	A55 A56 B1 B22 B25	Realización dunha proposta didáctica que, fundamentada na revisión e análise de documentos, bases de datos, páxinas web, etc., terá as dúas partes: a presentación dunha coreografía e a elaboración de elementos didácticos con material manipulable. Teranse en conta os seguintes aspectos: 1. Orixinalidade. 2. Creatividade. 3. Utilidade práctica e viabilidade. 4. Coherencia cos obxectivos e contidos da materia	20
Investigación (Proxecto de investigación)	A57 C3 C7 C8	Presentación e defensa oral dun traballo de investigación sobre un tema relacionado coa materia no que se valorarán os seguintes aspectos: 1. Profundidade dos contidos. 2. Emprego da linguaxe apropiada. 3. Uso axeitado das fontes documentais. 4. Seguridade e claridade na exposición oral.	10



Sesión maxistral	A53 A57 B1 B22 C7	Realizarase unha ou varias probas escritas que integrarán diferentes xeito de comprobar se a aprendizaxe foi significativa. Para elo empregaranse diferentes tipos de probas: <ul style="list-style-type: none"><li>1.1. Probas de resposta breve.</li><li>1.2. Preguntas tipo test.</li><li>1.3. Preguntas abertas.</li><li>1.4. Exercicios prácticos.</li></ul>	25
------------------	-------------------	--	----

## Observacións avaliación

### Observaciones de evaluación

Para aprobar a asignatura cómpre superar cada un dos anteriores apartados e obter unha nota mínima de 4 sobre 10 en cada un dos exames da proba mixta. No alumnado que de xeito debidamente xustifico non poda realizar as prácticas instrumentais, deberá realizar unha proba dos contidos traballados na aula. Debido a que parte desta materia consiste na interpretación instrumental e vogal en grupo, o alumno que reúna os requisitos para considerarse non presencial deberá acudir á proba acompañado como mínimo de catro persoas. No caso de non ser posible isto, presentará o acompañamento das pezas do programa en calquera formato dixital dos que se contemplan nos contidos da materia.

Como consideración xeral, terase especialmente en conta, tanto nos exames como nos traballos, as deficiencias ortográficas, de puntuación e acentuación, así como unha redacción inconexa ou inadecuada, deficiente presentación, excesivo número de riscaduras, etc. Todo elo supondrá redución de puntos da nota obtida.

Se fará especial fincapé no coidado do medio ambiente en pro dunha educación e sociedade sostible. Para elo, sempre que sexa posible na elaboración dos traballos empregase material de refugallo e evitase o uso de materiais de plástico na entrega dos mesmos. Os traballos serán enviados exclusivamente telemáticamente, e de non ser posible, nos documentos impresos non se utilizarán plásticos, se elixirá a impresión a dobre cara, e empregase papel reciclado e evitase imprimir borradores.

## Fontes de información



<b>Bibliografía básica</b>	<p>ALSINA, P. (1999). El área de educación musical. Barcelona: Graó.</p> <p>ALSINA, P., Díaz, M., GIRÁLDEZ, A. e Ibarretxe, G. (2010). 10 ideas clave: El aprendizaje creativo. Barcelona: Graó.</p> <p>CHAO FERNÁNDEZ, R. (2005). Fundamentos didácticos de los métodos pedagógicos del siglo XX a la actualidad. Vilalba: Conservatorio Municipal.</p> <p>DÍAZ, M. y GIRÁLDEZ, A. (Coords.) (2007). Aportaciones teóricas y metodológicas a la educación musical. Una selección de autores relevantes. Barcelona: Graó.</p> <p>DÍAZ, M. y RIAÑO, M. (Coords.) (2007). Creatividad en educación musical. Santander: Universidad de Cantabria. Servicio de Publicaciones.</p> <p>DÍAZ, M. (2002). ¿La música en el currículum de primaria?. En Aula 112, junio. Barcelona: Grao.</p> <p>DOMÉQUE, M., LAGARRIGA, E. y SEGALÉS, E. (1988). Audición musical. Barcelona: Teide.</p> <p>EISNER, E. (2004). El arte y la creación de la mente. Barcelona: Paidós.</p> <p>ELLIOT, D. (Ed.) (2005). Praxial Music Education: reflections and dialogues. Oxford: University Press.</p> <p>FORRAI K., FRISS G. y OTROS. (1981). Educación musical en Hungría. (Revisión española de M. Angulo). Madrid: Real Musical.</p> <p>GARCÍA, P. y ESTEBARANZ, A. (2005). Innovación y creatividad en la enseñanza musical. Barcelona: Octaedro.</p> <p>GARDNER, H. (2005). Inteligencias múltiples. La teoría en la práctica. Buenos Aires: Paidós.</p> <p>GIRÁLDEZ, A. (2005). Internet y educación musical. Barcelona: Graó.</p> <p>GIRÁLDEZ, A. (2007). La competencia cultural y artística. Madrid: Alianza.</p> <p>GIRÁLDEZ, A. (2010). (Coord.). Música. Complementos de formación disciplinar. Vol. I. Barcelona: Graó.</p> <p>GIRÁLDEZ, A. (2010). (Coord.). Música. Investigación, innovación y buenas prácticas. Barcelona: Graó.</p> <p>GIRÁLDEZ, A. (Coord.) (2011). Didáctica de la música. Barcelona: Graó.</p> <p>GÓMEZ ALEMANY, I. y VILAR MONMANY, M. (2003). ¿Diez años de formación de maestros de música?. En Eufonía nº 28. Barcelona: Grao.</p> <p>GRAEME, F. (2003). Arte, educación y diversidad cultural. Barcelona: Paidós.</p> <p>GREEN, L. (2001). Música, género y educación. Madrid: Morata.</p> <p>HARGREAVES, D. (1991). Infancia y educación artística. Madrid: Morata.</p> <p>HARGREAVES, D. (1998). Música y desarrollo psicológico. Barcelona: Graó.</p> <p>HEGYI, E. (1999). Método Kodály de solfeo vol. I y II. Madrid: Pirámide.</p> <p>HEMSI DE GAÍNZA, V. (2002). Música: amor y conflicto. Diez estudios de psicopedagogía musical. Buenos Aires: Lumen.</p> <p>HEMSI DE GAÍNZA, V. (2002). Pedagogía musical. Dos décadas de pensamiento y acción educativa. Buenos Aires: Lumen.</p> <p>HURTADO, J. (2003). ¿Muchas leyes y pocas notas. Reflexiones de un maestro?. En Eufonía 28. Barcelona: Grao.</p> <p>LEVITIN, J. (2008). Tu cerebro y la música. El estudio científico de una obsesión humana. Barcelona: RBA.</p> <p>LINES, D. (comp.) (2009) La educación musical para el nuevo milenio. Madrid. Morata.</p> <p>MALAGARRIGA, T. y A. VALLS (2003). La audición musical en la Educación Infantil. Barcelona: Ceac.</p> <p>MARTENOT, M. (1993). Principios fundamentales de formación musical y su aplicación. Madrid: Rialp.</p> <p>MARTÍ, J. (2000). Más allá del arte: la música como generadora de realidades sociales. San Cugat del Vallés: Deriva Editorial.</p> <p>PASCUAL, P. (2006). Didáctica de la música. Madrid: Pearson Prentice Hall.</p> <p>PIERRETTE, M. (1974). Bartók. Madrid: Espasa Calpe S.A.</p> <p>SACKS, O. (2009). Musicofilia. Relatos de la música y el cerebro. Barcelona: Anagrama.</p> <p>SANJOSÉ HUGUET, V. (1997). Didáctica de la Expresión Musical para maestros. Valencia: Piles.</p> <p>SANUY, M. y GONZÁLEZ SARMIENTO, L. (1969). ORFF Shulwert. Música para niños. Introducción. Madrid: Unión Musical Española.</p> <p>SMALL, CH. (2003). ¿Exploración, afirmación y celebración?. En Eufonía nº 28. Barcelona: Grao.</p> <p>SWANWICK, K. (1991). Música, pensamiento y educación. Madrid: Morata.</p> <p>M.E.C. VÍLCHEZ, L. (2009). La música y su potencial educativo. Madrid: SM.</p> <p>WARD, J. (1964). Método Ward. Pedagogía musical escolar. París: Desclée &amp; C.</p> <p>WILLEMS, E. (1979). Il ritmo. Brescia: La Scuola.</p> <p>WILLEMS, E. (1979). Las bases psicológicas de la educación musical. Buenos Aires: Eudeba.</p> <p>WILLEMS, E. (1994) El valor humano de la educación musical. Barcelona: Lábor.</p> <p>WILLEMS, E. (2001). El oído musical. La preparación auditiva del niño. Barcelona: Paidós.</p> <p>WUYTAC, J. (1998). Audición musical activa. Porto: Associação Wuytack de Pedagogía Musical.</p> <p>WUYTACK, J. (1988). Musicograma. Vigo: Asociación de Pedagogía Musical.</p>
<b>Bibliografía complementaria</b>	

### Recomendacións

**Materias que se recomienda ter cursado previamente**

**Materias que se recomienda cursar simultaneamente**

**Materias que continúan o temario**



Observacións

(\*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías